אתיא [1]ביאה [2]ביאה יבמה לשוק מנלן אי למאן דאמר לאו לאו אי למאן דאמר עשה עשה אלא יבמה ליבם מנלן אתיא [3]ביאה ביאה אשה לבעלה מנלן אתיא [4]קיחה [5]קיחה אמר רבא למה לי דכתב רחמנא [6]שכבת זרע בשפחה חרופה [7]שכבת זרע באשת איש [8]שכבת זרע בסוטה דשפחה חרופה כדאמרן דאשת איש פרט למשמש מת הניחא למאן דאמר [א]משמש מת בעריות פטור אלא למ"ד חייב מאי איכא למימר אלא [ב]פרט למשמש מתה דסד"א [הואיל] לאחר מיתה נמי איקרי שארו אימא ליחייב עלה באשת איש קמ"ל דסוטה למה לי לכדתניא [ד][8]שכבת זרע פרט לדבר אחר מאי דבר אחר אמר רב ששת פרט לשקינא לה שלא כדרכה א"ל רבא [9]משכבי אשה כתיב אלא אמר רבא פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל אביי פריצותא אסר רחמנא אלא אמר אביי פרט לשקינא לה בנשיקה הניחא למ"ד הערואה זו הכנסת עטרה אלא למ"ד זו נשיקה מאי איכא למימר אלא לעולם לשקינא לה דרך אברים ואיצטריך סד"א בקפידא דבעל תלה רחמנא והא קא קפיד קמ"ל אמר שמואל הערואה זו נשיקה משל לאדם שמניח אצבעו על פיו אי אפשר שלא ידחוק הבשר כי אתא רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן גמר ביאה בשפחה חרופה זו הכנסת עטרה מתיב רב ששת שכבת זרע אינו חייב אלא על ביאת המירוק מאי לאו מירוק גיד לא מירוק עטרה כי אתא רב דימי א"ר יוחנן הערואה זו הכנסת עטרה אמרו ליה והא רבה בר בר חנה לא אמר הכי אמר להו או איהו שקראי או אנא שקרי כי אתא רבין א"ר יוחנן הערואה זו הכנסת עטרה אדרבה בר בר חנה ודאי פליג אדשמואל מי לימא פליג לא מנשיקה ועד הכנסת עטרה הערואה קרי לה כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן הערואה זו הכנסת עטרה גמר ביאה ממש

מכאן

ביאה ביאה. ממייבי לאוין דכתיב בהו ה) לא יבא ממזר: **יבמה לשוק.** בלא חליצה מנין דהערלה דידה כגמר ביאה: **אי למאן דאמר לאו.** דכתיב לא תהיה אשת המת (דברים כה) ילפינן הערלה מחייבי לאוין: **אי למאן דאמר עשה.** דכתיב (שם) יבמה יבא עליה ולא אחר ולאו הבא מכלל עשה עשה והאי לא תהיה מפיק לה לאין קידושין תופסין בה וה"ק לא יהא בה הויה לזר. ופלוגתא דרב ושמואל היא בהאשה קמא (לקמן נג:): **אלא יבמה ליבם מנלן.** דקני לה בהערלה: **אשה לבעלה.** לענין מקדש בביאה מנלן דבהערלה מקדשה: **קיחה קיחה.** כי יקח איש אשה ובעלה (דברים כד) ומהכא ילפינן קידושי ביאה כתיב הכא קיחה וכתיב התם בחייבי כריתות קיחה (ויקרא כ): **למה לי למיכתב שכבת זרע באשת איש.** ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע (ויקרא יח) והא איתרבי בה הערלה מהקישא דר' יונה ו): **שכבת זרע בסוטה.** הנסתרה דנאסרת מספק כתיב ושכב איש אותה שכבת זרע (במדבר ה): **כדאמרן.** דבעינן גמר ביאה דלא תימא כי היכי דמחייב מלקות בהערלה ליחייב נמי אשם בהערלה: **למשמש מת.** באבר מת בלא קישוי דאין ראוי להזריע: **הניחא למ"ד.** בשבועות בפרק ידיעות הטומאה: **למשמש מתה.** אשת איש לאחר מיתתה: **סד"א הואיל ולאחר מיתתה.** שארו דבעלה מיקרי דכתיב גבי טומאה כי אם לשארו (ויקרא כא) ואמרי' ז) שארו זו אשתו ליחייב עליה: **לשקינא לה שלא כדרכה.** שהיה מושדה עמו בכך וכשאמר אל תסתרי עמו ידוע לכל לדעת כן הזהירה דלא היה מושדה עמו בביאה אחרת. לישנא אחרינא לשקינא לה שלא כדרכה אל תסתרי עמו ליבעל לו שלא כדרכה: **משכבי אשה כתיב.** הוקשו שניהן: **דרך אברים.** מיעוך דדים ודש מבחוץ בשאר אברים: **פריצותא קאסר רחמנא.** בתמיה. כלומר פשיטא דלאו קינוי הוא דמשום פריצותא לא מיתסרא עליה: **בנשיקה.** אבר נושק במקום תשמיש: **הניחא למ"ד.** לקמן בשמעתין הערלה זו הכנסת עטרה אבל נשיקה לאו הערלה היא ולא מיתסרא לבעלה בהכי שפיר קאמרת ח)(דלא מיתסרא לבעלה) דלאו קינוי הוא: **אלא למ"ד נשיקה הערלה היא.** היכי ממעט לה: **גמר ביאה זו הכנסת עטרה.** מכלל דנשיקה הערלה היא כשמואל: **שכבת זרע.** בשפחה חרופה קאי: ט) **עטרה.** ראש הגיד היא ואינה מן הגיד אלא בשר: **מירוק.** שמזריע: **ודאי פליגא.** דהא אמר הכנסת עטרה זו היא גמר ביאה והכא קרי לה הערלה: **אדשמואל.** דאמר נשיקה הוי הערלה: **מי לימא פליג.** דלשמואל הוי הכנסת עטרה גמר ביאה ולרבין נשיקה לאו כלום היא או דלמא תרוייהו בין לרבין בין לשמואל הערלה ניהו ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי:

מכאן

אתיא ביאה ביאה. והוי כאילו כתיב דור שלישי יערה משמע הא דור שני לא יערה ולא שייך לאקשויי מהא דאמר בסוף הנשרפין (סנהדרין פד.) דבר הבא מן הכלל אין דנין אותו בגזירה שוה דהכא ביאה דאתיא לגזירה שוה כתיבא בהדיא ולא מן הכלל אתי כי ההיא דהתם דלא ילפינן חילול חילול מתרומה כהן העובד באנינות דלא כתיב חילול אלא דנפיק מכלל דכתב בכהן גדול ומן המקדש לא יצא ולא יחלל (ויקרא כא) הא אחר שעבד חלל: **אי** למאן דאמר עשה עשה. ל"נ לי' וברוב ספרים ליתא דבין לרב ובין לשמואל איכא לאו כדפרישי' בסוף החולץ (לעיל מט: ד"ה אי כרב): **אשה** לבעלה מנין אתיא קיחה קיחה. פירוש דנקנית בהערלה הקשה ה"ר נסים דבפ"ק דקדושין (דף י. ושם) בעי תחלת ביאה קונה או סוף ביאה קונה למאי נפקא מינה שהערה בה וקבלה קידושין מאחר כו' ומסיק רבא דכל הבועל דעתו על גמר ביאה ולא קני בהערלה ותירץ הר' שמעון הזקן דהא דאמר הכא דקני בהערלה היינו בשלא עשה כי אם הערלה ופירש מיד ולא גמר ביאתו אבל התם איירי כשעושה כל הביאה דלא קני בהערלה כיון שדעתו על גמר ביאה וכן מוכח הלשון דקאמר התם כל הבועל דעתו על גמר ביאה ולא קאמר כל המערה וה"ר יצחק בן ה"ר מאיר פירש דכשמפרש שרוצה לקנות בהערלה קני בהערלה אפי' אם גומר ביאתו אבל בסתם דעתו על גמר ביאה ור"ת פירש שם בע"א (ושם פירשתי א): **קיחה** קיחה. תימה דנפקא לן בפרק קמא דקדושין (דף ט:) דאשה נקנית בביאה מדכתיב ובעלה ותיפוק ליה מקיחה קיחה וי"ל אי לאו דכתיב ובעלה מקיחה דעריות לא הוה גמרינן עיקר ביאה כיון דקיחה דעריות לא משתעי בקנין כלל אלא לענין שתיחשב הערלה כגמר ביאה ילפינן שפיר מהתם ואם תאמר ונילף מקיחה דיבמה דאיירי בקנין דכתיב ולקחה לו לאשה וי"ל דאינו מופנה לג"ש וא"ת ונילף מקיחה דחייבי לאוין דכהונה דקיחה דידהו איירי בקנין כדאמר בפרק בתרא דקדושין (דף עח.) קדש לוקה משום לא יקח ודרשינן ליה נמי לג"ש וי"ל דלא איירי בקיחה דביאה אלא בסתם קידושין כדאמר התם בעל לוקה משום לא יחלל ועוד י"ל דאי לאו ובעלה לא הוה גמרינן קידושי כסף מקיחה קיחה דשדה עפרון אלא הוה מוקמינן קיחה דקרא בקידושי ביאה משום דמסתבר למגמר טפי קיחה דאשה מקיחה דאשה אבל השתא דכתיב ובעלה ע"כ גמרינן קיחה משדה עפרון קידושי כסף דליכא למימר דאיצטריך קיחה להערלה דא"כ לשתוק מובעלה ונילף כולה מילתא מעריות: **לאחר** מיתה נמי שארו איקרי כו'. והא דפשיטא לן בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קיד:) דאין הבעל יורש את אשתו כשהוא בקבר וקאמר נמי התם כשם שאין האיש יורש את אשתו בקבר להנחיל לקרוביו כך הבן לא יירש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב הא דפשיטא ליה בבעל טפי מבבן היינו מהך דרשא דהכא דאשמועינן דלאחר מיתה לא מיקרי שארו וא"ת דבפרק ד' מיתות (סנהדרין סו:) ממעט משמש מתה מקרא אחרינא דדריש התם וממתו גם שניהם פרט למעשה הורדוס והיינו משמש מתה כדאמר בבבא בתרא (דף ג:) דהטמין בדובשא יונקתא דבי חשמונאי והיה בא עליה לייתובי יצריה ומר"י דאיצטריך דרשא דשמעתין למאן דדריש התם וממתו גם שניהם עד שיהו שניהם שוים והא דקאמר התם ואידך מעשה הורדוס לאו כלום הוא המ"ל דנפקא ליה מקרא דהכא אלא דניחא ליה לאוקמי ההוא תנא דדריש עד שיהו שניהם שוים אפילו כמ"ד משמש מת בעריות פטור ויש ספרים דגרסי התם פרט למעשה אידודין וכן גורס בערוך ב) ופי' רש"י שם למעשה אידודין היינו דרך אברים וקשה דהכא פשיטא ליה לאביי דדרך אברים לאו כלום הוא וי"ל דהיינו כמ"ד התם למעשה אידודין לאו כלום הוא ואפילו למאן דממעט התם מקרא איכא למימר דמקרא דהתם פשיטא ליה לאביי הכא: **לשקינא** לה דרך אברים. ואם תאמר הא אפילו אמר לה אל תסתרי סתם הוי קינוי ואם כן מה בכך אם הזכיר נמי דרך אברים כיון דאמר לה נמי אל תסתרי ויש לומר דהכי פירושו שקינא לה דרך אברים שאמר לה איני מושכך אלא דרך אברים וכן שלא כדרכה: **אינו** חייב אלא על ביאת מירוק. נראה דמחייב בשפחה חרופה אפילו בלא הוצאת זרע אלא שתהא ביאה הראויה להוריע כמו באשת איש דלא בעינן הוצאת זרע אף על גב דכתיב בה ש"ז ולא אתא למעוטי בשפחה חרופה אלא הערלה ושלא כדרכה בספ"ב דכריתות (דף יא:) ונראה דלמ"ד הערלה זו הכנסת עטרה אין ראויה להתעבר בהערלה אלא במירוק גיד שאם היתה ראויה להתעבר לא הוה מוקמי קרא למעוטי הערלה אלא שלא כדרכה:

לדברים

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פי"ג מהל' איסורי ביאה הל' טו סמג לאוין קפה טור אה"ע סי' כ:

כו ב ג מיי' שם פ"א הל' יא יב סמג שם טור אה"ע שם:

כז ד מיי' שם הלכה י וסמג שם טוש"ע אה"ע סימן כ סעיף א בהג"ה:

◆

תוספות ישנים

הכלאטון: א) עוד פר"ת דאמרי שרביט הערלה כגמר ביאה מעתה ביאה נקראת אע"ג דליכא אלא הערלה וכ"ל התם תחלת הערלה קונה או סוף הערלה קונה ומסיק כל הבועל דעתו על גמר הערלה וכמ"ד הערלה זו הכנסת העטרה דלמ"ד זו נשיקה לא שייך בה תחלה וסוף ומקשינן מהא דאמרינן לעיל אלא מן האירוסין יבא עשה וידחה ל"ת ומאי קאמר הלא [ביבמה] דעתו על גמר ביאה ממש דאי לאו הכי לא קני ליה ליבמתו דבעינן ביאה ראוי להקמת שם ומקודם שגמר ביאתו עשה בה הערלה ונקראת בעולה בהכי וא"כ איכא עשה ול"ת אף [באלמנה] מן האירוסין עשה דבתולה ולא בעולה דלאו הבא מכלל עשה עשה ולאו דאלמנה. וי"ל דלעיל ס"ל לאמורא כמ"ד הערלה זו נשיקה ולא שייך בה תחלה סוף וא"כ לא הוי או בעולה בסוף הערלה. ועי"ל דכיון דלא הוי בעולה רק מעלמו ליכא עשה דבעילת עלמו אינה רק מדרבנן וא"ת הא אמרינן לקמן ולו תהיה לאשה פרט לאלמנה לכ"ג דכיון דלא חזיא למיקם קמיה וכו' וקאמר היכי דמי אילימא כדרכה תיפוק ליה דהויא לה בעולה. ומאי קאמר הלא אמרינן דבעולת עלמו לא הוי אלא מדרבנן וי"ל דה"ק תיפוק ליה דהויא בעולה ומאלוה שויה רבנן וא"כ אין לה קנס דלא חזיא למיקם קמיה. עוד יש מתרלים דהא דאמרינן הכא דהערלה קונה מקיחה קיחה היינו לאחר קדושי כסף לאסור הערלה כחופה והא דאמרינן דעתו על גמר ביאה היינו בלא קדושי כסף. וא"ת למה לי קרא בקדושין ובעלה מלמד שנקנית בביאה תיפוק ליה מקיחה קיחה וי"ל אי לאו דשמעינן מקרא דבעילה גמורה קונה באשה לא הוה ידעינן מקיחה קיחה הערלה. ורבינו נתנאל תירץ דלפי' דלעיל מכוון הדבר הוה דובעלה דמשמע ביאה גמורה איירי בלא קדושין דכסף ותחלת קנייתו בביאה בעי ביאה גמורה ומפתח ידעינן מקיחה קיחה הערלה לאחר קדושי כסף שמועיל כמו חופה: פרט לשקינא

א) נראה דצ"ל וא"כ לא מקרי בעולה על ידי הערלה.

◆

תוס' חד מקמאי

תרומה אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה: אמר רבה שכבת זרע דכתב גבי שפחה חרופה למעט מינה דכל חייבי לאוין בהערואה א"צ לישתוק קרא מיניה שפחה חרופה. שכבת זרע דאשת איש למ"ד משמש מת בעריות חייב פרט למשמש מתה. שכבת זרע דסוטה לאו למעקרה קינא לה שלא כדרכה דהא משכבי אשה [כתיב]. אלא פרט שקנא לה דרך אבריה ואע"ג דפריצות בעלמא איצטריך ס"ד בקפידא דבעל תלה רחמנא והא קפיד קמ"ל. ולמ"ד הערואה זו הכנסת עטרה פרט לשקנא לה בנשיקה מהו:

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין נה.] שבועות יח., ב) סוטה כו:, ג) גי"ם [סנהדרין עג:], ד) סוטה כו:, ה) [דברים כג], ו) [לעיל נד:], ז) [לעיל כב:], ח) פ"א אינו, ט) [נ"ל אמר ד"ה מירוק], י) [וע"ש היטב בתוס' ד"ה מה אשה], כ) [ערך הרדום].

◆

תורה אור השלם

1. בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל יי: דברים כג ט
2. לא יבא ממזר בקהל יי גם דור עשירי לא יבא לו בקהל יי: דברים כג ג
3. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: דברים כה ה
4. כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו: דברים כד א
5. ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה והיא תראה את ערותו חסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם ערות אחתו גלה עונו ישא: ויקרא כ יז
6. ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה: ויקרא יט כ
7. ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע לטמאה בה: ויקרא יח כ
8. ושכב איש אתה שכבת זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה והוא לא נתפשה: במדבר ה יג
9. ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא: ויקרא יח כב

◆

מוסף רש"י

משמש מת. כאבר מת בלא קושי (סנהדרין נה.). פרט לשקינא לה שלא כדרכה. אל תסתרי עמו להבעל שלא כדרכה (סוטה כו:). משכבי אשה כתיב. הוקשו שני משכבותיה לכל דברים וכיון שנאסרה עליו אמאי לא הוי קינוי (שם). דרך אברים. שוכב עמה בקירוב בשר (שם). פריצותא אסר רחמנא. מי קאסר רחמנא אשה על בעלה בהכי וכיון דלא מתסרא עליה בהכי פשיטא דלאו קינוי הוא (שם). בנשיקה. משיק השמש באותו מקום (שם). **הניחא למ"ד הערואה זו הכנסת עטרה.** אבל נשיקה ולא כלום היא, היינו דאתי קרא למעוטי נשיקה, דלא תימא הערלה היא (שם). אלא למ"ד זו נשיקה, הערלה האמורה בתורה שהיא כגמר ביאה בכל העריות כדכתיב את מקורה הערה, את שארו הערה, זו נשיקה, מאי איכא למימר, היכא מצית לימר דאתא קרא למעוטה, הלא כגמר ביאה היא לכל דבר חוץ משפחה חרופה (שם). **בקפידא דבעל תלא רחמנא.** דכתיב וקינא, יבעל הא מוחל ליה דקפיד, שהרי קינא לה על כך (שם):